

Ser 345
(29)

Music and songs of the Northern Sotho.
Music, Song, Dance No.32

8/12 A. J. Mahloana

0-16

K34/12

6
1/6

1. Kwadi ya sesotho e dirwa ka morelešikana. Morêlešikana ke sehlaš-ana se senyane, sa lodi la bothata la xo swana le lešika ka bothata. Lodi xoba lenti le a sohlwa la hothlwa mo sae seropêng, ba nyaka thatana ya seripana ba e haka betla botsana, ya xo loka, ba tšea kutwana ya lefofa la kxoxo ba e pharola, ba e falâfalâ, ba tatetša ka thapo, ba kxona ba phula kutwana ya fofa la kxoxo ba le phula, ba kwa kutung ba ba le bofelela fa thataneng, ba le phula kwa nthleng ba le bofelela fa thapong, nthla ya thapo bae bofelela fa patleng, e bitšwa kwadi ya sesotho, Masi Modiša o thediša dikxomo tša xaxweka yona, o di eta kwa pele, mme a eletša : bare xe elela ere : "O ntimile samphi se kxomo". Dikxomo xe dietlwa molodiwa kwadi di nama di hramêla fase tša fula. Sesengwe Seletša x ba se bitša xore ke Sekxapa. Ba tšea thata ba e phula kwa kutung ba lokela thatana ya tšwela ka thoko enngwe, ba bofa lešika fa thataneng le hothlilwe, ba bofa nthla ya lona kwa nthleng ya thata.
2. Ba kxokelela thapo yela kwa nthleng thata, ba bea kxapa e phutšwe molongwana kwa nthleng, ba tšea le lengwe le lona ba le bofelela mo patlaneng, ke ye ba letšaxo ka yona, mme kxapa ya dira modumo o moxolo. Mapetli ke naka ya bašimane, ba tšea lehloxedi la monoko ba leripa ka nthleng le ka kutung hāi ba le khwamola xwa šala patlana fela, ba tšea matswatswatiana ao ba dira naka : xe e lla ere : pyetlile; pyetlile! pye!
Meropa e na le mehuta e mentšī, ke sekxokolo, ke thopana ya baloi, ke moropa, ke kōmana. Thopana ya baloi e lela bosexo xare xo rile folêfolê, xo sa x thlo xo sepela x selo, xe ese mpya e xoba fela, xona o tla kwala ore tidi! tidi! O kxaola letswalo, oya thšoša. Komana ke moropa wa kxošī le ba lelōkê la kxwā kxošī, le bothle ba ba binaxo thlanthlaxane. Xe ba kare ba taxilwe ba e letša, metse alexo ka metseng a thšollwa xwa o kxiwa a mangwe, mafsi le ona a kxotholwa xwa kokotletšwa a mangwe.

3. Nama xe e le xona, fa xongwe a hlabile pudi, a ka se hlwe e je wa, o e fa bakxekolo le bakxalabye, ba tla lala ba ikonne dijo tsatsing leuwe. ~~xxx~~ Eo a ka jang, mo xongwe e le moima, a tla a fiwa ngwana wa sexole xobawa lešilo, ba tlare ke xore o jetše ~~ax~~ dikomana ke ka fao a tswetšexo lešilo. Mafši a dikxomo le ona aa kxothōlwa a fiwa bakxekolo le bakxalabye.
- Dijo di jwa ke diputswa fela. Moropa o ~~ixix~~ letšwa ke ~~hannanay~~ bannyana, ba bangwe ba bina, xa xolo osepela xo tee le Sekxokolo. Sekxokōlo ke moropa o moxolo, wa xo dirwa ka kutu ya morula ya lethšoba, ba bapola letlalola kxomo mo xodimo, ba phutše thatya morula mathšobana, ba kokotela letlalo ka dimapo tša bapola letlalo. Ngwana a mosetsana a o tidinya, masoxana a diri le lenaka ba bina. Lepatata le šomišwa dirēng le mathabong a menyanya ya xo katiša dikxomo le ya ngwetši. Ke yona naka ya marumo : Xe le lla lere : po! po! po! po! po! po! po!
4. Kwadi e letšwa ka molomo, motho a xoxela moya kwa teng ka matla, xe ella ere fi! fi! fi!
- Sejorojoro se letšwa ka boditsi byalo ka fiolo. Lekope le dirwa ka lehlakana la mabele la noko tšenne, ba kxokela lešika mo xo lona, ba ~~ixix~~ letša ka monwana ba beile mo molomong. Koša ya setōntolōše:- Setontolo puleng se a diša, se sa dišeng puleng ke sekxapa. Setontolo le sona ba se dira ka boditse. Koša ya sejorojoro še ~~xx~~ Kaxoxobiša lekoto, Mosima ke šoro le mohla a swara ngwane ke o ~~šax~~ šoro. Se letšwa ka lethale, ba hothle boditse bya kxomo Dipela ke dilo tša basotho : koša ya tšona še : Khudu orile kxopa mphe kobo, dilo tša maroka di a omelela, ke nyaka Matome xa ke mmone. ~~Dixitši~~ Diletšo tše di boletšwexo ka fa xodimo di etšwa ke motho o tee fela. Sekxokolo se binelwa ke masoxana ba hlobo letše, ba apere ditsiba, methšumo, diala tša xo dirwa ka mafofa a dimphše, bangwe ba apere mesesana ya basadi ka moraxo, ba swere ~~ix~~ swere dilepe tša maxaxame. Xona le moetapele wa bona o bitšwa Malokwane.

5. Malokwane oswara thupa xo inamiša yo mongwe le yo mongwe yo a fošang mothšelo, mothšelo ke xe basepetša makoto, makoto a bona a swanetše xore asepele xo tee a boye xo tee, yo a fašaxo a diraxo phošo o ya inama a ka seke a itwela.
- Sekxokolo se bethwa ke monnyana, masoxana ba dira lešakaba swere dinaka tša mahlaka kamoka, badi letša ka xo xakololana, mme ngwana a monnyana a se tidinya, dinaka tsare fye! fye! fye! fye! fyefye! fyefye! sekxokolo sare : katintiti! katintiti! Sere : Monti a makxopeng marapo a hlaba dingaka koša enngwe ya dipela ere :
- Sekoti sa Maune ke motheladi ke thlwele ke se lekantšha maloba. Koša e ereng Monti a Makxopeng marapo a hlaba dingaka, ke koša ya dinaka xe di tsena motseng lexe di tšwa. Koša ya Malopō ya x xo binela, nga ka xe e hwile. Ka xo nyane, e sa ilo bolelale medimo yabo ! ere : Masoxana ba senya dikxomo ka xo tšea bana ba malopo, ngwana a Malopo xa a tšewe, manyaomenoxa.
6. Matome Ramokua tseleng, Matome thata seepe, seepe sa makailane, Matšhethe raleho ~~ixh~~ lebe, phukubye ya lela Moletši la bo Matlala la falala. Thšwaana ya mošimanyana, mathaba xe di dišwa, dipatla ke o lathla kae. Ba boxadi buka masele bare xo bona ke ba ~~ixh~~ tšhaba, bare ke rata monna. Sehotsane le die mohwapa, le šadiše matuka ngwanaka.
- Ke gona koša ya ngaka ya Malopo. Koša ya ngwetši ši :- Mohlaba a nyeko moloi elele elele (hm! hm!) Ke be kere ke ya hlanama elele! elele! hm! hm! kxomo di fetšwa ke mokoba! elele! elele! hm! hm! (~~fximf~~ fies feis feis feisimi) feim! feim! (notes in tonic & solfa) ka ngwanaka xa xoroxa hm! hm! Moxokolodi wa mo nama, o rwele hloxo oya kae, hm! hm! Ke ya mola šalaneng, ke ofihla pelo lehwete, kxokonyane ya lešilwana, e rxiñ rile botau ke bešo eera dipolaišane. Ba boxodi baka makeke, masedi maja lefeelo. Re laelele re a tloxa, holo kwa Udi ase fano, ~~ixh~~ Bampone mpone kae makeke maja re feelo.

7. Ngwetši e moriri o kgudi, Mamabolo a letswalo e re feletša didibelo, makhura a bana ba rena. Boxadi bya ka ke be ke le nabo, ke diiditšwe ke molomo, kere molomo mphe Boxadi ba ka, Ngwana wa mna o a ya, o ya tloxa, sepedi se ya le mpheng wa sona. Ke moxobo wa Bakekolo ba o pelela ngwetši xe e xoroza. Ke yona kopelo ya ngwetši ya kxale. Ba kekolo ba a phadišana le ba xabo lesoxana, ba bina ba apere mexôrô. Xe ba dira mokayo wa Sekxokolo xo bina ka o tee ka o tee, ba ithuta xo thšela xe ba rialo (xo thšela ke xo bina) (sepedi se ya le mpheng = ke xore ~~moxe~~ moxoma wa sesotho wa kxale o tla fiwa ngwetši a ya nao Boxadi)
- Dikoša tša xo šila le tša xo homotša bana šidi : Wa bina ntsatsara-
~~ra~~ pa, ntsatsarapa a methepa Ba mmolaile Sekxala, ba bona xa a le botsana, sekxala sepela bošixo
8. Koša tša xo šila le tša xo homotša bana šidi : Mmane we! tloro di mparetše, ntamolele motho o ya nthšanyaka, ~~ntamolele~~ ~~matha~~ lesoxana le le kaka la Mpotoko, Ntamolele ngwana e malome. O se bone marokxo xo ubauba, nto e ka ka nalete. O se bone marini mphuthu-phuthu ke teng xa xona selo.
- Bolesenke la bo Kobe. Axe kxwara! Axe Seboni! Ba ntyiela molokelela, mabu a tsela a sajewu.
- Axee Tlou! Axe Moraka! O hlomotše kxomo lenaka, kxomo ya šala e kanta. Bommane ke ba ba bautši bangwe ba ija xa ba bone ba phophola dithisoana.
- Išang dikxeke ntloug, Bommaxe budulalang. Ke hlakane le Mautši a swere ditubudi are ke o alafa Morabana. Le itemoxe Ba Phetole theko e lala e sepela, e sepelela Morabana, Tša xo kobotla: Batho nkabe ba kubiwa re ka koba Budulalang.
9. Batho nkabe ba kubiwa, nkabe re koba Namane, o tllilo phološa maxotlo. Rati o hotšwe ke Ranku dikae, Nkabe e se Rankudikae, Nkabe a tllilo phološa maxotlo.
- Menwana ya Mamotala ke humanwe e ritelwa, Mathšoxa ore e ya baba Mantši ore e bose.

Axe Phuti! Axe Tšabedi! batho nkabe ba kukiwa nkabe re kuka Makwala, ra nyoxa ka yena- lewatle. Maphepa a bo Marata, Kxokxoro kwa xa sekuati ngwana a mafsika a Thaba. Kxokedi ya xa Mašaba, o letša a boeletša. Shote a Bomošimane, sexola kwa xa Nkwenya, o xodile tobeleše thšelele ya banenyana. Bolesenke la xa kobe, thipa se sexa mathari.

Makaya thšipi tša Borwa, le mmoše a di kaye, thaka tša xaxwe di xona. Bonma pelo a xa Maduma, mmapelo a bo-thšweni. ke duma se se reng mma, Hlakanoke la mohwadi.

10 Bo ka seba a bo kxomo. Nthšatseng ka monya, ke tle ke nkxe Sekwapa, nto tša xa Sethšakane.

Dinaka tšona di tle di phadišane ka xo bina : Moxongwe ba bidi- táwe ke letona a ba fe x nku xoba pudi , xo tla tsena se se hlopha, ka moraxo xwe tsena se sengwe. Xe ba ya ntweng ba opela kwadi ya marumo, xe ba boya le xona : Koša ya nwa še : Bare boo! boo! Mmaxe mošimane hloboxa, Mošimane Nholo ya kxotla, Mmaxe mošimane hloboxa, xe a tšea marumo, hloxo ya xaxe e axela diokxo.

Dikxopo etlare ke merajana, mmabaileng xa ba boye, ba ill le pitša le leho, mo ba ileng xa ba boye. Marumo maja-maxošana, A se tlala e hlalolang, marumo a ja ba dixolwane tša ~~matsike~~ matsike, tša thamo nthlakxa nthlakxa, Masebe morwa Moxororo, ke rile ke mo lopa kobo ya thšweni a šupa di maralaleng.

11. Bobo : Ke lehowa. Wena mmale mošimane o hloboxe xe morwa a xaxo a tšea marumo, fa xongwe a ka se boye fa xongwe a ka boya, Xe a hwile ntweng xa a epelwe. dikxopo tša xale e tla šala ere ke merajana. Marumo xa a tsebe kxoši; xa a swane le tlala, Marumo a ja ba ba ithataxo, ba hlwexo ba apere dipbeta xoba dixolwane tša mefini mo melaleng. Bohštš bya Motho xe a bolail- we kwa ntweng bo axela diokxo tša naxa. Ke yona hlaloso ya Koša ya Mahlomola.

Koša ya xe ba hlaxola ere : Hlabela mabele mokxoši, mabele a ya le sekoro. Koša ya xe ba binela kxopha ere : Ore o bona banna o thšabe ba na le sampepedi thšara.

Kxopha ke monnyana yo a boneng tša basadi, a raotše. Koša e ya mo laya xore xe a bona banna a ba thšabe.

12. Sampepedi thšara = Ke pōpo ya monna xe e thlatša bonna, e bo thlatšetsša mosading yo a se thšwe a be le thswanelo ya ~~xe~~ xo dirwa mpa. Ka mantswe a mangwe nkare bare xe o sepela le banna o tla ba le mpa. Wa ba le ngwana. Dikoša tšohle tša sesotho xa di thomexo se tee, xo thoma o tee, ba ~~hah~~ bangwe ba latela; xa xona koša e tee e ee thomexaxo se tee. Ba bangwe ba latela ka xore (hm hm h-m) Mawedi! wele! wele! h - m h - m.
- Ore o banna o thšabe (otee xe a rialo) bangwe ba latela ka xore h - m h - m, h - m. Ba lema dinaka ba bina.

END. S. 345